

Zb. M.

Historia techniki w roczniku 1964 "Technicznego Magazynu"

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 10/4, 659-660

1965

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

telefon i przeprowadził próby jego działania. F. Reis, urodzony w 1834 r. w Gelnhausen koło Frankfurtu nad Menem, po ukończeniu studiów w Heidelbergu został nauczycielem fizyki w prywatnej szkole średniej. Cały jednak czas wolny od pracy zawodowej poświęcał doświadczeniom z zakresu elektryczności. W 1859 r. przeprowadził on pierwsze udane próby przeniesienia za pomocą impulsów elektrycznych głosu ludzkiego i dźwięków muzyki na krótką jeszcze odległość. 16 listopada 1861 r. referował Reis ten wynalazek na posiedzeniu Towarzystwa Fizycznego we Frankfurcie i nazwał go telefonem. Mimo dużego zainteresowania, z jakim spotkał się referat Reisa, wynalazek nie znalazł praktycznego zastosowania. Reis próbował więc z pomocą mechanika Alberta sprzedać pomysł konstrukcji aparatu telefonicznego, lecz wynalazku nie udało się rozpowszechnić w Niemczech. W 1874 r. Filip Reis umarł na gruźlicę.

W nrze 7 zamieszczono krótki artykuł biograficzny o Marii Skłodowskiej-Curie napisany przez D. Schultego.

W tym samym numerze znajdujemy artykuł Wolfganga Jonasa *Początek wieku maszyny*, analizujący pierwszy okres rewolucji przemysłowej w Niemczech. Artykuł omawia jej warunki i rozwój oraz powiązania techniczne i polityczne z innymi krajami. Autor opisuje również najważniejsze ówczesne wynalazki, podając liczne przykłady maszyn pracujących na parze jako czynnika pędym. Były to np.: lokomotywa parowa zbudowana w Niemczech w 1838 r., pierwsze maszyny parowe w przemyśle włókienniczym (Bielefeld w Westfalii) itp.

Revolucja przemysłowa w Niemczech przyniosła również wiele innych ciekawych maszyn. W artykule opisano skonstruowaną w 1889 r. maszynę do pisania „Kosmopolit”. Omówiono również nieco szerzej zastosowanie przez Wernera von Siemens (1880 r.) prądnicy, co było punktem wyjściowym rozwoju techniki silnych prądów na świecie.

W nrze 10 czasopisma znajduje się artykuł H. Wehnera, omawiający rozwój transportu środkami mechanicznymi. Autor daje notki biograficzne ludzi (Friedrich List i inni), związanych z rozwojem kolejnictwa w Niemczech, omawia rozwój dróg żelaznych oraz postęp w konstrukcji lokomotyw pasażerskich, rozpoczynając od pierwszej pasażerskiej lokomotywy parowej zbudowanej w Niemczech a kończąc na współczesnych lokomotywach elektrycznych. Autor omawia również początki pasażerskiego transportu morskiego za pomocą parowców a także początki transportu samochodowego i powietrznego.

W nrze 12 znajduje się artykuł W. Lösera *Szybciej, dalej i lepiej* omawiający rozwój w Niemczech techniki przekazywania wiadomości na odległość. Opisano w nim aparat Morse'a skonstruowany w 1846 r., telefon konstrukcji Reisa, prace Hertza i Popowa oraz Marconiego. Nad konstrukcją radia pracował również Slaby (Niemcy, 1897 r.). W artykule znaleźć można także opis pierwszego dalekopisu. Prace nad telewizją rozpoczęły się w Niemczech w 1928 r. W artykule zamieszczono opis pierwszego aparatu telewizyjnego konstrukcji niemieckiej.

Autor podaje również krótką charakterystykę rozwoju wielkich firm związanych z wykonywaniem aparatów do przekazywania wiadomości na odległość (Siemens, Telefunken).

Zb. M.

HISTORIA TECHNIKI W ROCZNIKU 1964 „TECHNICKEGO MAGAZINU”

Czeski miesięcznik „Technický Magazín” zamieścił w 1964 r. sporo artykułów z historii nauki i techniki. I tak, w nrze 2 znajduje się artykuł polskiego autora — prof. Józefa Hurwica — omawiający kolejne etapy pracy Dymitra Mendelejewa nad poznaniem własności pierwiastków i stworzeniem okresowego ich układu.

W artykule wspomniano również o wybitnym chemiku czeskim Bogusławie Braunerze, członku Akademii Umiejętności w Krakowie. Braunerowi przyznano w 1929 r. godność członka honorowego Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Godność tę posiadał jeszcze chemik czeski Emil Votoček, a obecnie posiada ją Jaroslav Heyrovský.

W nrze 3 czasopisma zamieszczono artykuł dra inż. J. Tillego o historii zdarzeń związanych z wieżą Eiffla. Omówiono również konstrukcję wieży oraz podano obszerną biografię jej twórcy.

W nrze 5 zamieszczono artykuł dra J. Josifa oraz I. Kruliša o 75-leciu czeskiej hutu Poldi w Kładnie. Przy okazji autorzy omawiają postęp techniczny w metalurgii stali w Czechach.

W nrze 7 znajduje się artykuł inż. M. Lébla *Historia sprzężeń zwrotnych*. Autor omawia prace badawcze, konstrukcje i zastosowanie różnego rodzaju sprzężeń zwrotnych, poczynając od prac Watta (regulator przepływu pary), a kończąc na współczesnych urządzeniach elektronicznych.

W nrze 8 zamieszczono artykuł V. Lomiča o akademii górniczej w Bańskiej Szczawnicy, która rozpoczęła działalność 200 lat temu, w 1764 r. Uczelnia ta²³ powstała na bazie szkół górniczych w Jachymowie i Bańskiej Szczawnicy. Z pierwszych profesorów akademii wymienić należy: M. J. Jacquina, M. Poda, G. A. Scopolego, K. T. Deliusa, J. T. Peithnera.

Na przełomie wieków XVIII i XIX uczelnia w Bańskiej Szczawnicy była jednym z najwyższych postawionych ośrodków naukowych na świecie w zakresie górnictwa i nauk teoretycznych związanych z górnictwem. Wyrazem wysokiego poziomu uczelni było zorganizowanie w 1786 r. w pobliskich Skalnych Cieplicach międzynarodowego zjazdu uczonych. Był na nim m. in. Lavoisier. Autor podaje w artykule historię akademii aż do czasów dzisiejszych.

W tym samym numerze znajdujemy artykuł dra J. Kuby i D. Klepšova, opisujący zbiory drogowych pojazdów mechanicznych w muzeum automobilizmu w Turynie. Artykuł ilustrowany jest wieloma doskonałymi, wielobarwnymi zdjęciami eksponowanych pojazdów.

W nrze 9 zamieszczono interesujący artykuł dra inż. Tillego o życiu i pracy J. Murgaša, słowackiego wynalazcy zajmującego się zagadnieniami radiotelegrafii. Murgaš, wieloletni nauczyciel szkoły kolonii słowackiej w Wilkes-Barre (Stany Zjednoczone), był właścicielem ponad dziesięciu patentów amerykańskich w zakresie radiotelegrafii. Udoskonalili on znacznie urządzenia radiotelegraficzne powstałe w oparciu o prace Popowa, Hertza i Marconiego. W Wilkes-Barre Murgaš wybudował stację nadawczą z dwuwieżową anteną, zniszczoną w 1905 r. przez huragan. Pierwsza wojna światowa położyła kres jego pracom w zakresie radiotelegrafii ze względu na wojskowy zakaz posiadania jakichkolwiek urządzeń radiotelegraficznych.

W nrze 10 czasopisma znajduje się artykuł napisany przez M. Bočka o historii słowackiej mennicy w Kremnicy.

Zb. M.

²³ Por. dalsze dane o akademii w Bańskiej Szczawnicy i związkach z nią Polaków w *Kronice* niniejszego numeru, s. 682. Kilka obszernych, źródłowych, bogato ilustrowanych artykułów o akademii przyniósł t. 3 z 1964 r. wydawnictwa ciąglego Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie — „Z Dejín Vied a Techniky na Slovensku”.